

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bibliotheca Scriptorvm Sacri Ordinis Cisterciensis Elogiis Plvrimorvm Maxime Illvstrivm Adornata

Visch, Charles de

Coloniæ Agrippinæ, 1656

Cvrsvs Theologiæ Moralis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38433

malitiam, & exploratâ ejusdem naturâ & essentia ad passiones recurrit, & omnes contemplatur exactè.

Beatitudo. Felicitas æterna est, quæ manet Viros sanctos post mortem, quæ debuit moraliter examinari.

Pœna. Ago de illâ, quæ peccatores manet, & duplex est: temporanea & æterna; illam patiuntur in Purgatorio Animi Hominum, qui mori in Domino: hanc verò cæteri, qui sunt æternam miseri, & debent à nobis altè considerari. Descendamus, obsecro, in Infernum viventes, ut Stygiorum ignium horrore & terrore perculli, tam purè vivamus in Mundo, ut non ad pœnas posthumi, sed ad gloriam æternam transferamur.

Deus. Si ascendero in Cœlum, illic est; si descendero in Infernum, adest. Multa essent, quæ examinari possent, at quia ad Theologiam paramus Juniorum ingenia, in hoc Tractatu Atheosin Dei, & Apotheosin Hominis radijs moralibus dilucidabimus.

C V R S V S
T H E O L O G I Æ
M O R A L I S.

Multa in Morali Philosophia exposuimus, quæ nos manuducunt omnino, cum Theologica & Divina tractabimus. Est igitur MORALIS THEOLOGIA, quædam Scientia celestis, quæ Actus humanos in ordine ad Deum, & Deum in ordine ad Actus humanos meditat. Illamque in Fundamentalem, Præterintentionalem, Decalographicam, Sacramentalem, Canonicam, Regularem, Civilem & Militarem dispertimur.

Theologia fundamentalis, examinat Ethicorum Principia, & an secura sint inquirat, & per omnes Moralitatum campos ingeniosè & etiã audacter discurret. Ingeniosè, quia multas novas difficultates ponit, & exponit: audacter,

quia ubique interrogat & dubitat, & nihil omnino resolvit. Placuit in hac primâ editione mentes aliorum expeiri & moneri, ut aliqua vel expungam, vel alterem; multa enim ibi sunt ingenij periclitandi gratiâ posita, quæ speculative forte admitti possent, non tamen permitti debent practicè.

Theologia præterintentionalis. Hæc mihi præ cæteris placet, & Amicorum, à quibus lecta, favorem & applausum promerita, per totum Decalogum & Sacramenta excurrit, & singula accuratè resolvit. In duas partes dividitur. Altera est Speculativa, altera Practica. Illa unicâ paginâ doctrinam tradit, quæ Lectorem manuductura sit in toto Libro: Hæc copiosa est, & varios & difficiles casus eodem filo resolvit. Cui debet meus Lector, ut unius horæ spatio (non requiritur plus, ut Pars addiscatur Theorica) librum integrum memoriæ mandet, & Casus toto Cœlo diversos ad eadem fundamenta reducat. Fere omnes Casus illa, qui in Theologia Morali solent contoverti, complectitur, & Decalogicæ præmittitur, quoniam in expositione ipsa sua non pendet ab intelligentiâ Decalogi. Post ipsam dabitur.

Theologia Decalogica. Tamen in Philosophiâ Morali de Actibus humanis (& bonis & malis) multa dicta, omnia hic uberius, altius & exactius tractantur. Hic examinatur radicibus, Quid sit bonitas & malitia moralis? An ante præcepta sint mores? An Deus aliquid Hominibus possit præcipere? an possit Angelis? & cur possit utrisque? An aliquid de facto præceperit? Quid & quantæ sit authoritatis Decalogus? qui ille debeat intelligi? Istis examinatis Legem ostendimus DEI digito non solum Tabulis inscriptam lapideis, sed etiam cordibus, hoc est, Conscientiæ; ejus characteres in Certâ clariùs, obscuriùs in Probabili, obscurissime in scrupulosâ, vix in Conscientiâ Dubiâ legi.

Et ut Conscientiæ penetralia explorentur, & nihil in corde ignotum maneat, hos Tractatus addemus.

De Conscientia dubia. Quid sit ipsa, paucis lineis declarat, & deinde in parte practica multos Casus proponit, quos eadem lege & methodo jubet dissolvi.

De Conscientia probabilis. Non debet cum dubia confundi, à qua differt, ut lux à tenebris. Opinatur enim probabiliter, qui ducitur ratione gravi; dubitat verò positive, qui levi; negative, qui nulla. Hic videbis, quid debeas facere aut non facere, cum sint probabilis motiva.

De Conscientia scrupulosa. Et in isto demonstrabo evidenter nullo alio modo melius te posse eam definire, quàm dicendo, *Conscientia scrupulosa, est Conscientia superba & ignorans*, qui enim vel doctus est, vel humilis, scrupulis angitur non potest. Ostendam scrupulos ad probabilitatem potius, quàm ad dubium reduci: qui enim scrupulosum se esse seipsum, jam habet prudentem & rationabilem causam, ob quam possit contra remorsum qualemcumque præsumere, jamque habet causam verisimilem, ob quam debeat judicare pro se, quousque demonstreretur contrarium.

De Conscientia certa. Et spicilegio instituto hic determino, quid in materia morum certum sit, nec debeat ad quæstionem reduci.

In Tractatibus istis, ut paulò ante insinuavi, sic procedo. Præmitto brevissime in singulis veram doctrinam; illam efficaciter propugno & dilucido; & Lectoris mei mentem informo. Tunc subscribo centenos & centenos casus, quos omnes una & eadem solutione decido. Et quidem hæc methodus valde facilis, & quæ possit Lectorem vel una hora millium Casuum solutionem docere.

Omnia, quæ in Libris de Conscientia scripta, ad Legis Divina Tabulas, hoc est ad Dictamen & actus In-

tellectus spectant.

Cùm ergo non solum cordibus, sed & Tabulis lapideis legem divinam Deus inscripserit, hæc etiam ob oculos pono & expono, primò juxta textum Hebræum, & secundò juxta Græcum, tertio juxta Latinum. His positis ad singula præcepta descendendo, dividendo Decalogum in quatuor Sectiones diversas. Ad primam pertinebunt peccata, quæ quis committit contra Deum; ad secundam, quæ contra seipsum ad tertiam, quæ contra Parentes: ad quartam, quæ contra suum Proximum. In singulis Occisionem, Fornicationem, Furtum & Mendacium reperiemus. Quæ si committantur opere, in octo priora Præcepta Decalogi impingenti cogitatione & consensu, in nonum: Et, si verbo, persuasione & scandalo, in decimum.

Theologia sacramentalis. Omnia expendit, quæ sunt Moralia, & singula Sacramenta concernunt, & subdividitur in novem Libros. Illa sunt

Sacramentum ut sic. Expendit Sacramenta in genere; hoc est, plurimas difficultates omni Sacramento communes.

Baptismus. Ejus institutionem, essentiam, & proprietates edisserit, multos casus solvit, qui possunt in hac materia accidere.

Confirmatio. Pauci de illa ex professo scripserunt, & ideo majori studio indiguit.

Pœnitentia. Multa sunt in hoc Sacramento, quæ ignorari non possunt; multa difficilia & obscura, quæ debuerunt radicibus examinari.

Eucharistia. Agit de Sacrificio Missæ, in quo Sacramentum conficitur; de ipso Sacramento ineffabili; & de ejusdem receptione, quæ vocatur Communio.

Ordo. Disputat de Minoribus [Præbendat, quæ si Ordo non est, est saltim ad Ordines janua: Ostiaratu, Exorcistatu; Lectoratatu; Acolytatu:] de Majoribus [Subdiaconatu, Diaconatu,

conatu, & Sacerdotio] & de Supremis [Episcopatu & Pontificatu.]

Matrimonium. Illud in jure naturæ considerat. Quale nunc sit apud Iudæos, Mahumetanos, & Idololatrias examinat. Quale etiam apud Christianos A catholicos. Tandem ad Orthodoxos veniens edisserit multa specialia.

Sacramentalia. Illa hic Liber enumerat, à singulis Sacramentis distinguit, eorumdemque proprietates expendit.

Appendix de Musis & Sordis. Sunt Homines commiseratione dignissimi, & tamen qui medijs sufficientibus non carent, ut possint salvari, si velint. Eos tenemur juvare quantum possumus, & Theologica doctrina permittit, & ideo hunc Librum volui addere, ne aliquid videretur huic Operi Morali deesse. Examinabo in ipso, Qualiter peccare possint, toleantque? An possint Sacramenta suscipere? An administrare? Et quomodo debeant Superiores illorum conscientias gubernare?

Theologia Canonica. Agit de Catholicâ Ecclesiâ, & dividitur in varios Libros. Do titulos.

Ecclesia Unica. Agit de Regulâ credendi, omnesque controversias Fidei ad unicam solam reducit. Est Liber valde utilis, & qui plurimis profuit, & in posterum prodesse poterit.

Monarchia Ecclesiastica. Agit de Christo Ecclesiæ Catholicæ Authore, de ejus Vicario, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prælatibus, & cæteris Ecclesiæ Administris. Hunc Librum hi Tractatus constituent.

Pontifex. Sic dicitur per antonomasiam, qui Summus, qui est Pro-Christus in terris, cujus est summa auctoritas, à quâ cæteræ Christianæ pendunt.

Cardinalis. Agit de Eminentissimorum Dominorum institutione, necessitate, auctoritate.

Legatus. Sunt Nuncij Oratores Pontificis; at Legati Vicarij: & iidem multa habent privilegia communia, multa specialia, quæ debuerunt medullitè examinari.

Episcopus. Quanta sit hujus status dignitas, & quanta requiratur in promotio perfectio, quanta potestas, & quanta etiam à Deo, à Pontifice, & Principibus sint illi privilegia concessa, diligenter inquirat.

Possemus hic de Abbatum & Prælatorum auctoritate, & jurisdictione disputare, sed quia de his in Theologiâ Regulari ex professo, non est cur eadem repetamus.

Clericus. Agit de immunitate Ecclesiasticarum Personarum.

Templum. Agit de immunitate Ecclesiarum, & aliorum locorum.

Ius Pontificium. Ejus vires & auctoritatem examinat: & quæ tractata ab alijs fuisse, ad compendium reducit.

Theologia Regularis. Disputat de Regulis & Legibus Religiosorum. Prodiit iterum iterumque (Brugis apud Nicolaum Breughelium anno 1640. & Francofurti apud Theobaldum Schonvetter anno 1646.) & quia non amplius profiant Exemplaria, multo auctior iterum recudetur. Ejus partes sunt duæ. In primâ isti Tractatus reperiuntur.

Basis Theologia Regularis. Et est Scholion D. Bernardi climatum ad Regulam D. Benedicti, in quo aureus ille hujus Melliflui Doctoris Liber, qui inscribitur de *Præcepto & Dispensatione*, accuratè illustratur, & ejus doctrinâ formatur Discipulorum mens, ut altissimè sequentia intelligat.

B. Hildegardis in Regulam S. Benedicti Nota & Animadversiones Morales. Fuit mei Bingenis Monasterij Abbatisa, Dei spiritu plena. Virgo verè pietissima & doctissima, & multo adhuc benignior & clementior Bernardo. Hanc Regulæ Ex-

la Expositionem, quam hic damus, à Christo illa revelatam seu dictatam affirmat: sed quia multa singularia complectitur, debuit à nobis severiore calamo dilucidari.

Monachus Primitivus. Regulam hic Libellus accuratè considerat, & quo olim intellecta fuerit modo à Cisterciensibus, & alijs Sanctissimis Vitis exponit: & edisserit multa, quæ jam sunt obsoleta, & deberent veterum exemplo ad Monasteria revocari.

In secundâ autem Theologia Regularis parte, ponitur noster COMMENTARIUS IN REGULAM D. BENEDICTI. Est Historicus, Scholasticus, Iudicialis, Politicus; & in ipso clauduntur libri sequentes.

Regula Religiosa. Agit de Legibus, & specialiter de fundamentalibus, quæ nominantur *Regula*, & exponit qualiter obliget Benedictina.

Religiosi ante Christum. Fuisse multas & varias Religiosorum Hominum Congregationes ab ipso Mundi initio usque ad Christum ostendit.

Religiosi sub Christo. Probat Christum Dominum vitam Religiosam egisse: item Apostolos: etiam sub illud tempus multos alios.

Religiosi post Christum. Et hic eos Liber à Christo ad Nos sine interruptione perennasse demonstrat.

Monachorum Genera. Multa enumerat & exponit.

Novitius. Agit de dubijs quæ circa Novitiorum admissione, educatione, & promotione oriri possunt.

Stabilitas. Qualiter intelligenda sit? Et an sit speciale votum in Ordine S. Benedicti?

Vota Substantialia. Sunt Obedientia, Paupertas, & Castitas, & de singulis accuratè tractatur.

Officium Divinum. Agit de ejus ritu, solemnitate, antiquitate: item de obligationibus, sub

quibus tenentur Religiosi Horas suas recitare.

Regimen Monasticum. Agit de Abbate, Præposito, Priore, Decanis, Celerario, Sacristâ, Novitiorum Magistro, Ostiario, & cæteris Communitatis Administris.

Tribunal. Agit de Capitulis privatis, Vistationibus, Correctionibus, & Litibus Religiosorum.

Opuscula D. Benedicti. Ponuntur aliqua, & breviter dilucidantur.

Regula Militum Templi. Ponitur, & brevi Commentarius illustratur.

Regula S. Augustini. E diversis, quas Doctor Divinus composuit, illa exponitur, quæ à nostris ævi Religiosis admittitur.

Regula S. Francisci. Vnica est, eaque severissima, & ex disputatis in toto Regulari Opere lucem accipit.

Regula Fratrum & Sororum de Penitentia, tertij Ordinis S. Francisci habitantium in Communitate.

Regula Fratrum & Sororum in Domibus propriè habitantium.

Commentario Morali, & multorum Casuum Resolutionibus, quæ possunt Religiosis universis prodesse, explicantur & dilucidantur.

Theologia Civilis. Humanas sæculares omnes componit cum lege Divina. Omnem civilem auctoritatem ostendit esse à Deo, omnem esse ab Hominebus, sed diversimodè. Omnem, quæ Divinam, ad ædificationem, & non ad destructionem esse: omnem, quæ Humanam, ad conservationem & defensionem. Principes posse obligare Conscientias, etiam solere. Tributa eidem deberi ab omnibus qui propugnantur: ab eisdem tributis ex rei naturâ nullum, aliquos privilegio eximi. Penes eosdem esse ferendileges auctoritatem; non dissolutam, sed absolutam. An in pronuntiando à Republica, an in obligando à Populi acceptatione pendeant? An Republicæ subsint, an contra illis Republicæ?

ca? Demonstrato multas Leges, aliàs injustas, merà acceptatione justas reddi; cedunt enim suo iure, qui ultrò acceptant. His tandem notitiis instructum Lectorem ad lus Cæsareum confesso, ejusdem vires examino; quo Hispanos, Gallos, & alias Gentes modo obliget: & unde hæc obligatio suborietur, edissero. Demùmque totum illud, quantum est, ut præ oculis haberi queat, ad breve compendium reduco.

Theologia Militaris, quæ Civilis est pars, & in ipsa de Bello, & Pace, de concordia articulis onerosis: de favorabilibus, & à quibus & quando possint iniuri aut non iniuri. [Huc pertinent omnes Libri, quos pro Regibus Philippo II. III. & IV. omnes, quos pro Cæsaribus Ferdinando I. II. & III. huc etiam, quos scripsi pro aliis.] Et hi sunt Libri, quos Tomus iste Militaris complectitur.

Bellum Publicum. A quibus quando & qualiter geri possit, examinat.

Philippus Prudens, Caroli V. Imp. Filius, Lusitania, Algarbia India & Brasilia legitimus Rex, demonstratur. Agit de jure acquirendi, possidendi & recuperandi Coronas, & ut doctrinam hanc clariùs dilucidet, Philippum II. Hispaniæ Regem Lusitaniam mortuo Henrico occupantem proponit, & quanto illam jure occupavit, & possideant successores ostendit.

Ioannes Bargantinus, Lusitania, Algarbia, India & Brasilia illegitimus Rex demonstratur. Agit de defectione Portugalliæ, quæ accidit anno 1640. Coronamque à Duce Bargantino illegitimè invasam, ostendit.

Captivus. Qui bello justo capitur Mancipium dicitur; si servetur, vocatur *Servus*; & quia sunt multæ difficultates, quæ hos miseros Homines concernunt, debui specialiter scribere de bello captis.

Duellum, siue Bellum privatum. Differit de Monomachia; & examinato An detur casus, in quo

Biblioth. Ordinis Cister.

licita sit? An provocare interdum liceat? an fallacem egredi? Et multas alias Controversias incidentes examinat.

Pax publica. Quæ quanta & qualis cum Catholicis, cum Hæreticis, & cum Mahometanis iniuri possit, soleatque.

S. Rom. Imp. Pax. Variis fuit consiliis agitata, & demùm à Nobis medullitè discussa: & ad duas Hypotheses reducta. Sub primam cõdemnata & dissuata; sub secundam pia licita & valida demonstrata, commendata, approbata, persuasata.

Est Opus Theologico Politicum omnibus necessarium; prodiit iterùm iterumque Francofurti apud Schonvetter an. 1647. & 1648. & Viennæ iterùm apud Matthæum Cosmetov. an. 1649.

Hæc omnia indictionem & suspensionem Belli, & Principes supremos cõcernunt: at quia sæpè in ipso Bello justo peccatur, à Generalibus, à Legionariis, à Ducibus, à Gregarijs militibus, cogitatione, verbo, opere, & contra singula præcepta Dei, Ecclesiæque, debui per singulas personas & Officia discurrere, & ubique plurimos casus proponere, & singulos ad veræ Theolog. fundamenta reducere. Et hanc ob rem alium Librum adjunximus, qui

Sacerdos Militaris inscribitur, in quo de Militum Parochis & eorumdem officio: item de Decalogo & Ecclesiæ Præceptis, & quo ista modo & quando à Militibus violari soleant, possintque. In ipso etiam de Sacramentorum apud Milites usu & abusu: de capacitate etiam activâ & passivâ, &c. Ubique multa, quæ valde necessaria Presbyteris, qui Castris & Militum Animabus inserviunt.

P A T R E S.

Non multum Ego temporis impendo aut perdo in Veterum Libris legendis; non quod contemniam illos,

Aa

illos,

illos, sed quod omnia quae pulchrè cogitarunt, jam sint à junioribus summo studio & industria eliminata. Interim sunt aliqui Scriptores Antiqui, qui à nostris hominibus non satis intellecti videntur, qui debuerunt omnino recognosci, & Commentariis illustrari. Examinati sunt à Nobis præcipuè Dionysius, Augustinus, Benedictus, Bernardus. Quid in singulis factum, expono.

Dionysius. Correctissimum habemus à Cordeio, qui illum curavit imprimi in Officina Plantinian. apud Bathafarem Moretum. Illum bini comitantur Interpretes, Pachymiras & Maximus. An Dionysium intellexerint ipsi? an ipsos nos? Græci sunt, & interdum obscuriores Dionysio.

Augustinus. Opus est Theologicum, & Quaestiones plurimae de Gratiâ & Libero Arbitrio ad mentem Divini Doctoris examinans. Illud priùs composuit Cornel. Iansen. non tam Pelagianor. quam Iesuitarum adversarius: & quia ubique verba Augustini in oppositos sensus obtrahit, debuit necessariò retribui. Absolvitsem hoc Opus, si mansissem Lovanii: ibi enim inter Veteris & novæ doctrinæ Asseclas perpetua disputationes erant: at in Germaniam missus alijs de bui negotijs insudare. Ultimam nihilominus manum Operi imponam, in quo probabo primò vix ullum in toto Iansenio Syllogismum, qui reprehensione careat, inferamque authorem Rhetorem quidem fuisse, non Dialecticum. *Secundò*, textus ipsos contra mentem Augustini allegari. *Tertio*, hodie Lutheranos & Calvinistas in Libero Arbitrij materia propius ad nos accedere, quàm Iansenianos. *Quartò* merito istam doctrinam, quæ necessitatem sub Libertatis specioso vocabulo protrudit, (cætera enim quæ cum necessitate voluntatis connectionem non habent; & quæ *Necessitatis* nomen in nomen *Insalubilitatis* convertunt, tolerabilia fortassis sunt) esse in Lutheranos & Calvino à

Tridentinâ Synodo, in Bayo à duobus Pontificibus, & ab alijs duobus in Iansenio damnatam. In hoc Opere continentur hi Libri.

Philosophia. Tota traditur ad mentem Divini Doctoris.

Theologia S. h. asctica. Tota testimonijs ejusdem illustratur.

Theologia Moralis. Et in ista erunt Quaestiones præcipuae, quæ inter Catholicos & Heterodoxos agitantur.

Hæresis Pelagiana. Varios ipsam diversis temporibus habuisse errores asseco; multa etiam aut vera aut tolerabilia intermiscuisse: à Massiliensibus & alijs plurimis remissiùs traditam. [Puto hæresin olim Pelagianam, sicut hodie Lutherana & Calviniana à tribus abortivi Parentibus: videlicet, Ignorantiâ, Equivocatione, Irritatione. Nam si cessaret odium, & aliquæ hallucinationes & æquivocationes tollerentur, instrui possent hæretici, & faciliùs ad veram Religionem reduci.]

Pura natura. Eam esse impossibilem docet Iansenius: at testimonia Hipponensis Episcopi videntur potius probare eam fuisse productam de facto: & tamen neutrum est asserendum.

Natura Integra. Ignota est, & à singulis diverso modo exposita. Iansenius, cùm agit de Natura Lapso, voluntatem necessitat; cùm de Integra, Molinæ & Patribus Iesuitis subscribit, sed aultu irritu, quia multa negat, sine quibus suam sententiam propugnare non potest.

Natura Lapso. Arbitrij indifferentiam retinet, quidquid clamitent Heterodoxi. Qui Libertatem cum spontaneitate confundunt, audire debent Calvinum à Synodo Tridentinâ condemnatum, qui ait, si libertatis vocabulo libertas à coactione sit intelligenda, esse in Homine liberum arbitrium, & arguendum hæreseos, qui contrarium assereret. Ergo totus hic Liber erit pro Arbitrij indifferentia.

differentia in Natura lapsa propugnanda.

Peccatum Originale. Mira de illo delirant Lutherani, mira Calvinistæ, mira & alij: & omnia ex Augustino, ut existimant. Et hanc ob rem, ut Sanctissimum hunc Doctorem vindicarem, debui hunc Librum subscribere.

Gratia Omnipotens. At ita omnipotens, ut humanæ voluntatis libertatem non lædat. Et de hoc debui specialem Tractatum.

Nota. Iansenium amavi, dum viveret; virum (sincerè loquor) modestissimum, urbanissimum, moderatissimum; virum vitæ inculpabilis, & si ab opinionibus posthumis præscindamus, omni laude dignissimum. Amavi ejus primum Discipulum Libertum Fromondum, ingenio floridissimo & fortissimo præditum; pium & doctum; & utrumque etiamnum veneror, nam potuerunt nimio erga Augustinum amore, nimio erga Iesuitas tædio seduci, & in re nobis clara invincibiliter cæcitate & errare. Et in eorumdem gratiam alicui docto Ianseniano suaderem, ut librum totum illum ad mentem D. Thomæ corrigeret, & omnia quæ de necessitate absolutâ Iansenius, aut ad infallibilitatem (& hoc melius) aut ad necessitatem sensûs compositi (& hoc severius) revocaret. Hinc gratiæ efficaciam deduceret, Hinc cognosceret Pelagianorum & Semipelagianorum veterum exorbitantias. Ut in eorumdem placitis (non enim omnia sunt hæretica) vera separaret à falsis, & in Parallelis laudaret juniorum doctrinam consentientem Pelagio, in articulis, in quibus iste consonuit veritati. Sanè in Iansenij Augustino materia multa est, quæ formam Thomisticam non recusaret, si daretur agens extrinsecum, quod eam induceret. Ego enim, si per occupationes liceret, possem, ut puto, illam rudem indigestam, aut monstruosè conformatam materiâ exuere Iansenianâ formâ, quæ quatuor Pontificibus displicet, & Catholicis sinceris

non placet, & vestire Thomisticâ, unius aut alterius anni spatio. Si hoc semel fieret, cessarent controversiæ, & novus ille liber, Angelici Doctoris doctrinam magno suffragio confirmaret. Sed hoc ipsum admonuisse sufficiat; & utinam à Thomistâ aliquo perficeretur.

Benedictus. Et in hoc Libro ex Sanctissimi Patriarchæ dictis scriptis, factisque Philosophicis & Theologicis Theses diduco. Est hic liber curiosus, & quidam Scholasticus (hoc est, Logicus, Physicus, Metaphysicus, & Theologicus) Regulæ Benedictinæ Commentarius.

Curo etiamnum in ære sculpi vitam Christi & Div. Benedicti, ut Claustra Cœnobiolorum ornentur. Liber ipse BENEDICTUS CHRISTIFORMIS inscribetur, & reliquos picturis optimis condecorabit.

Bernardus. Multum olim in Bernardi castigatione & illustratione elaboravi; multa etiamnum habeo parata, multa diebus singulis occurrunt, quæ poterunt intento prodesse. Sed quia dare jam non potero Bernardum, qualem volui, dabo qualem per tempus licuit, & qualem volebam explicabo, si fortè alius, aut Ego aliàs, possim hunc laborem subire.

Distinxi Opera D. Bernardi in Paragraphos & singulis subscripsi Authores Catholicos & A catholicos, qui illos citarunt, & eorumdem Expositiones recognovi, & ad limam reduxi laudando aut vituperando quæ digna videbantur censurâ. Addidi Indices, Grammaticum, Logicum, Physicum, Metaphysicum, Theologicum, Canonicum, Medicum & Scripturarium. Apparavi quàm multa, & si tempus & quies favcant, resumam iterum, cum tædio tamen, mihi enim molestissimum est, quæ scripti & perierunt, rescribere, & ex tanto apparatu perditum sunt Codices multi, Museo hinc illuc, prout Bella cœgerunt, translato,